

سکه شناسی

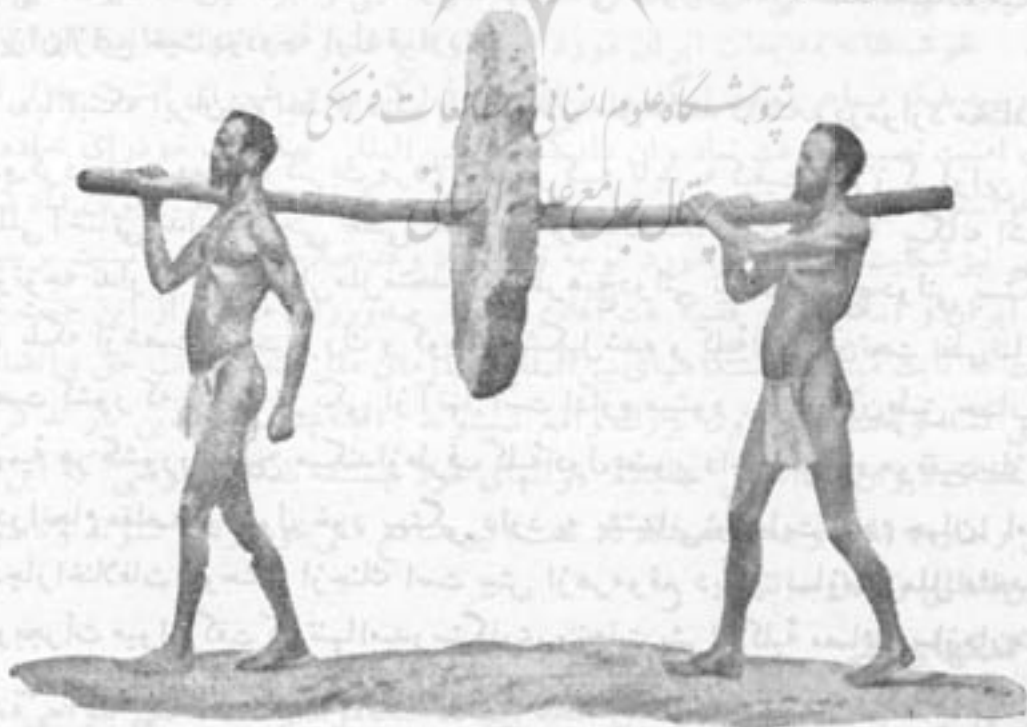
-۷-

بقلم مجید موقر

اشکال مختلف سکه و پول

پول ۱۸۰ رطلی :

بشر از زمانی که در طی عمل و آزمایش متوجه شد که مبادله کلا بکلا دشواریهایی در بردارد و امر داد و ستد را دچار مشکلات فراوانی میکند از اینجهت در صد برآمد برای رفع این دشواریها و برای سهولت و سرعت در انجام معاملات وسیله ای برانگیزد، تاروژی که باختراع سکه کامیاب شد و سکه را واسطه معاملات قرار داد، در طول این مدت وسایل عجیبی بکار برد که دانستن آنها خالی از تفریح و فایده نیست. بدین جهت این فصل از کتاب سکه شناسی را بشرح برخی از این وسایل مضحکی که مردم نیم وحشی بجای پول بکار میبردند میپردازیم. بعضی از این پولهای عجیب و شگفت انگیز هنوز هم در میان برخی از اقوام غیر متمدن معمول و متداول است و اگر بدانند که ما بر پول آنها میخندیم و بدیده تحقیر مینگریم آنها نیز بنوبت خود از این تعجب ما متعجب و متحیر خواهند شد.

پول سنگی ۱۸۰ رطلی

مثلاً ساکنین جزیره یاپ سنک های مدور بسیار سنگینی که بی شباهت بسنک آسیاب نیست هنوز بجای پول و بعنوان واسطه داد و ستد بکار میبرند و هر يك از آنها تا ۱۸۰ رطل وزن دارد، یعنی بقدری سنگین است که يك نفر با سانی نمیتواند آنرا جابجا کند و ناچارند چوبی از میان آن بگذرانند و هر سر چوب را بردوش يك باربر بگذارند، یعنی دو باربر را بکار گمارند تا بتوانند این پول ناموزون را حمل و نقل کنند. این پول حق دارد این اندازه سنگین و وزین باشد زیرا مردم یاپ با این پول میتوانند ده هزار نار گیل یا يك قایق شش نفری را بخرند و یا يك زن را بحباله نکاح در آورند. این پول هر عیبی داشته باشد ولی يك خاصیت خیلی مهمی دارد و از این لحاظ برسکه های زروسیم مارحجان و برتری دارد و آن اینست که مسکوکات ما التهاب بیماری استسقای پول پرستان را فرو نمینشاند، بلکه هر چه بیشتر اندوخته کنند بردایره آزمندی آنها افزوده میشود و حریص تر میگردند، ولی مردم نیم وحشی جزیره یاپ اصرار زیادی در اندوختن این سنگهای سنگین وزن و ناموزون ندارند.

سکه مظهر و معرف تمدن اقوام است:

سکه و پول بهر شکل و در میان هر قوم و در هر دوره ای که پیدایش یافته باشد معرف و نماینده تمدن خاص آن قوم و آن دوره بوده است. چون این موضوع از لحاظ سکه شناسی حائز کمال اهمیت است لذا در فصلهای آینده در این خصوص بشرح و تفصیل خواهیم پرداخت. در اینجا همین قدر بطور اختصار اشاره میکنیم که هنر سکه سازی آئینه جهان نمایی است که انحطاط و ترقی ادوار مختلف هر قومی در آن بخوبی و بطور وضوح نمایان است. مثلاً در ابتدای تشکیل سلسله های اشکانی و ساسانی که این سلسله ها از وجود شاهان با عزم و اراده ای برخوردار بودند و ایران مقتدر و مترقی و با عظمت بود سکه های صدر دوران اشکانیان و ساسانیان بر از هنر و زیبایی و بی غل و غش است، ولی در دوران انحطاط آنها که عاقبت بسقوط میگردید سکه های آنها نیز بهمان نسبت مخدوش و معیوب و منحط و زشت میشود تا جایی که میتوان گفت که انحطاط و سقوط سلطنت اردوان پنجم یا یزدگرد سوم را باید از وضع ناموزون سکه هایشان دریافت. همچنین سکه های سیراکوز^۱ که زیباترین سکه های جهان متمدن شناخته شده است در طول مدت ۲۴ قرن

که از زمان پیدایش آنها میگذرد تا کنون سکه‌ای بزیبائی آنها بوجود نیامده است و این سکه‌ها ساخته و پرداخته همان دورانی است که یونان در اوج تمدن و ترقی بود و همچنان که یونان عصر طلائی در فلسفه و ادبیات تا معماری و حجاری و نقاشی و مجسمه سازی شاهکار

های فنا ناپذیری بوجود آورد، همان تمدن عالی و همان نبوغ و عبقریت این شاهکارهای سکه را نیز پدیدار ساخت. بنابراین نظار با اینکه تمدن هر قوم و ملتی در هر دوره و زمانی خصوصیات و کیفیات و مقتضیاتی داشته است پس پیدایش پول و سکه در میان قومهای مختلف و در عصرهای مختلف شکلهای مختلف و گوناگونی بخود گرفته است.

پول از صدف و گوش ماهی :

مثلاً هندیان سرخ پوست یعنی بومیان اصلی امریکا چون دست رسی بصدف و گوش ماهی های رنگارنگ داشته اند و آنها را بجای زینت و زیور بکار میبردند و طبعاً در نزد آنها عزیز و با ارج بوده، بعداً که در صدد تهیه وسیله‌ای بر آمدند که واسطه داد و ستد گردد و حکم پول رایج را داشته باشد همین زیور ها یعنی صدفها و گوش ماهی های الوان را بجای پول استعمال کردند و آنها را در رشته هائی

پول صدفی

از چرم کشیدند و ملاک معاملات قرار دادند. مهاجرینی که از اروپا با آمریکا رفته بودند هر چند با

سکه های معمولی آشنا بودند و لسی چون ناگزیر بودند

پول گوش ماهی

بابومیان سرو کار داشته باشند آنها هم رشته های صدف و گوش ماهی را بجای پول میپذیرفتند. این رشته ها تا سال ۱۵۰۷ میلادی در سواحل خاوری آمریکا مورد استعمال داشت.

در سال ۱۶۴۹ میلادی در ایالت ماساچوست (آمریکای شمالی) قانونی تصویب رسید که پول صدفی را پول رایج بشناسند و مردم اعم از بومی و مهاجر مکلف بودند که

پول رسمی ماساچوست در سال ۱۶۴۹

این رشته های صدف را بجای پول

پذیرند و در معاملات خود بکار برند. از وضع این قانون چنین استنباط میشود که مهاجرینی که از اروپا با آمریکا رفته بودند با مبادله گوش ماهی و صدف آشنا نبودند و از قبول آنها بجای

پول امتناع میورزیدند و لذا دولت ناچار شده با احترام آداب و رسوم محلی و محض سهوات در داد و ستد پول صدفی را رسمی بشناسد. پول درختی از حلبی:

پول درختی

درمالا کوا واقع در ساحل باختری مالایا پول را از حلبی بشکل درخت درست میکردند که دارای شاخه های متعددی بود و بر هر شاخه ای پولکی قرار داشت. که مانند میوه آن درخت بنظر میآمد. یک درخت پول حکم یک پول درخت را داشت و وقتی میخواستند آنرا بیول خرد تبدیل کنند پولکها را از شاخه میکندند و بکار میبردند، یعنی همان قسم که ما یک قطعه اسکناس ده ریالی را بده پاره سکه یک ریالی تبدیل میکنیم آنها هم درخت ده

ریالی خود را بسکه های یک ریالی تبدیل میکردند، بدون اینکه نیاز مند راجعه بصراف باشند.

پولهای گوناگون در چین :

در بالا گفتیم که پول یکی از مظاهر تمدن اقوام مختلف در ادوار مختلف بوده است.

چین که سرزمین بسیار وسیعی است و جمعیت آن بسیار است

و از تمدن باستانی برخوردار است پس باقتضای وسعت

اراضی و کثرت جمعیت و قدمت تمدن پولهای گوناگونی

بوجود آورده است : چون چین سرزمین چای خیز

است زمانی چای را بجای واحد پول بکار میبردند و چون نیهای معروف به «بمبو» در چین

میروید که خیلی ضخیم

و محکم است و مورد

استعمال بسیار دارد و

از اینجهت نزد چینیان باارج است لذا مدتی هم «بمبو» را بجای پول استعمال میکردند

تمدن چین بقدری قدمت دارد که چینیان در چهار هزار سال پیش در داد و ستد خود نوعی از پول

بکار میبردند و ملاك معاملات قرار میدادند: اشکال گوناگونی مانند

بیل و زنک و کارد و پیرهن از فلزات درست میکردند و بجای پول استعمال

میکردند. یعنی پول بشکل کارد درست میکردند و با آن يك قبضه کارد

میخریدند، یا بشکل پیرهن میساختند و پیراهنی با آن میخریدند.

حلقه زر بجای پول :

البته تمام این اشکالی را که در بالا برشمردیم و بعنوان واحد

پول بکار میرفت بنوبت خود خالی از مشکلاتی نبود.

پول پیرهنی

پس با این وسایل غیر عملی از سنک و نی و گوش ماهی و

صدف و نمک و چرم و غیره خوشنود نبود تا اینکه

بخواص زروسیم پی برد البته سکه هائی که ما امروز از زروسیم داریم خلق الساعه باین

شکل در نیامد، بلکه مدارجی را پیمود. یکی از این مدارج موقعی است که حلقه هائی از زر

درست میکردند و برشته میکشیدند و بجای پول بکار میبردند.

پول زنکی

پول کاردی

رشته حلقه های زر